

Добро дошао/дошла
на нову сталну поставку Галерије Матице српске

РЕВИЗИЈА КОЛЕКЦИЈЕ ГМС

Стална поставка се простира на два спрата Галерије. На њој је представљен велики број уметничких дела из различитих периода српске уметности са разноврсним темама.

Обилазак целе поставке озбиљан је **АВАНТУРИСТИЧКИ ПОДУХВАТ**. У жељи да ти помогнемо да се током свог путовања кроз свет уметности не изгубиш, да се забавиш и откријеш многе занимљивости, осмислили смо овај водич

Путоказ кроз свет уметности.

Поставку не мораш целу одједном обићи. Водич ти омогућава да сам/сама осмислиш своје путовање и откриваш делове света уметности који су ти тренутно занимљиви.

Неке од представљених тема могу ти на први поглед бити непријатне, њима се можеш вратити кад пожелиш да им се посветиш.

Надамо се да си спреман/спремна за авантуру и желимо ти срећан пут!

САДРЖАЈ ВОДИЧА

Припрема за путовање. Упознај Галерију

Прича о Галерији Матице српске 4–7.
Музејски бонтон 8–9.
Мапа уметничких појмова 10–15.

Путовање кроз свет уметности. Истражи сталну поставку

У ВОДИЧУ

Потрага за играчкама!	16–19
Једна тема различити медији	20
Линија	21
Боја	22–23
У срцу колекције	24–25
Уметнички времеплов	26–33
Ал' је леп овај свет	34–36
Некад свет и није тако леп	37–39
Уметнички дом	40–43
Живела уметност!	44–47
Музика, плес, забава и зез	48–49
Уметнички орман	50–51
Скулптура	52–55
Немој да се стидиш кад задњицу видиш	56–57
Ко су други, а ко сам ја?	58–59
Како си?	60–61
Све што има почетак има и свој крај	62–63

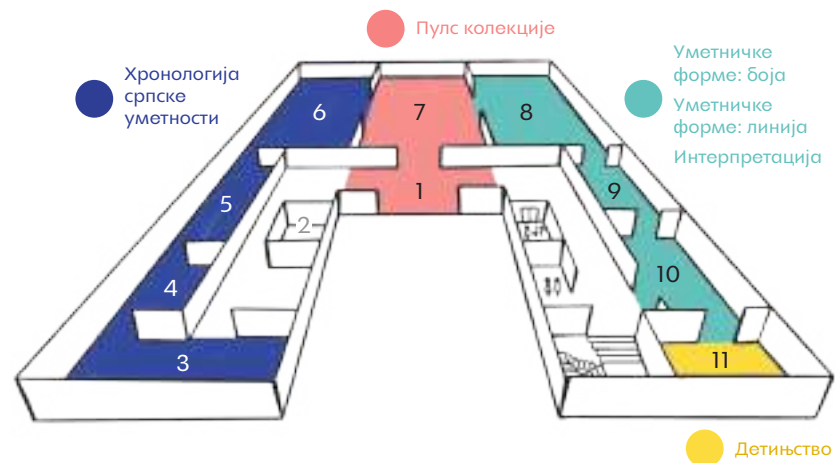
У ПРОСТОРУ

Детињство	сала бр. 11
Интерпретација	сала бр. 10
Уметничке форме: линија	сала бр. 9
Уметничке форме: боја	сала бр. 8
Пулс колекције	сала бр. 7
Хронологија српске уметности	сале бр. 3, 4, 5, 6
Природа	сала бр. 12
Дом	сала бр. 18
Вино	сала бр. 19
Забава	сала бр. 20
Мода	сала бр. 21
Скулптофилија	сала бр. 23
Нагост	сала бр. 14
Другост	сала бр. 15
Осећања	сала бр. 16
Смрт	сала бр. 17

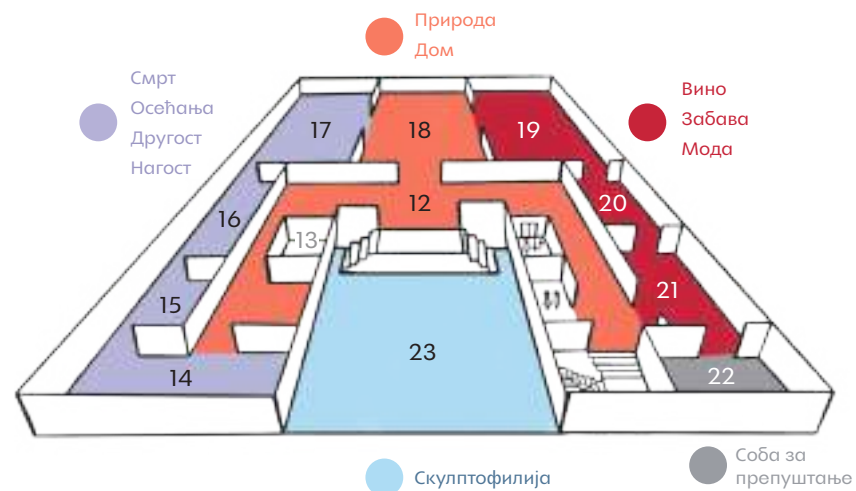
Крај путовања. Забележи своје утиске

Уметнички путопис 64.

1. СПРАТ

2. СПРАТ

Пре скоро 200 година, живео је човек по имену Сава Текелија који је волео културу и уметност. Имао је породичне портрете и дуго је размишљао како да их на најбољи начин сачува и омогући будућим генерацијама да гледајући их упознају његову породицу.

*Како их
сачувати
од збогавља?*

Након дугог размишљања, Сава је дошао на идеју да, у оквиру најстаријег српског културног друштва – Матице српске оснује музеј у ком ће се прикупљати и пажљиво чувати уметничка дела.

Породични портрети Саве Текелије били су први експонати будућег музеја. Његов пример следили су и други људи и уметници који су поклањали уметничке предмете како би заједо направили велику колекцију српске уметности. Данас је то колекција Галерије Матице српске.

**Дародавци/
добротвори**
су људи који
поклањају
уметничка дела
Галерији и тиме
обогаћују њену
колекцију.

Уметничка дела се у Галерији прикупљају сада већ скоро 200 година. Од првих 12, 13, чак до скоро 12.000! Замисли колико би ти времена требало да само избројиш све те слике, скулптуре, цртеже, графике...

Сва сакупљена дела пчелице пажљиво чувају у посебним просторијама које се зову **депои**.

Конзерватори воде рачуна да уметничка дела буду заштићена, поправљају оштећена и помажу кустосима да их изложе.

Осим што се уметничка дела у Галерији чувају, она се и приказују на изложбама, како би многи људи и деца могли да у њима уживају, стекну нова искуства и нешто ново сазнају.

Павле Паја Јовановић
Рањени Црногорац, 1882.

Стеван Алексић
Усијење Бојородице, 1906.

Урош Предић
Нагурена девојчица, 1879.

Кустоси су добро истражили уметничка дела и њихове ауторе и осмислили како ће изгледати изложба.

Ове 2024. године, **кустоси и конзерватори** су се удружили и направили једну велику изложбу уметничких дела у којој ће људи моћи да уживају дужи период, па се зато зове **стална поставка**.

Пре него што кренеш у ову малу авантуру и истраживање изложбе, хајде прво да научиш

МУЗЕЈСКИ БОНТОН!

Он ће ти омогућити да уживаш у уметности, а да притом чуваш уметничка дела и не ометаш друге посетиоце.

Јакне и торбе остави у гардероби на улазу у Галерију, како ти не би сметали док уживаш у уметничким делима.

У уметничким делима уживај очима, посматрањем, никако рукама, односно додиром.

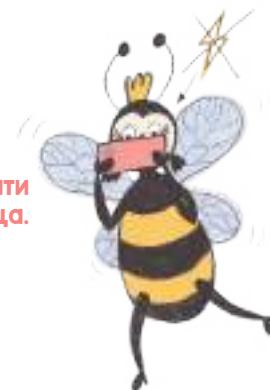
Уметничко дело најбоље можеш сагледати када се удаљиш три корака или 80 cm од њега.

Својим понашањем немој ометати друге посетиоце док уживају у обиласку Галерије.

Уколико ти је потребан предах, можеш се одморити на удобним фотељама у изложбеном простору, а не наслањањем на зид.

Уметничка дела можеш фотографисати за успомену, али без блица.

Уколико имаш нека питања о уметничким делима на које ниси добио/добила задовољавајући одговор, можеш их написати и убацити у Сандуче за деџа питања у Дечјој соби.

Мапа уметничких појмова

Уметничка дела сачињена су од много детаља. Да бисмо их разумели, прво треба да познајемо **уметничке појмове**.

Наша мапа уметничких појмова ће ти помоћи да боље разумеш изложена дела и у њима уживаш.

Уметничка дела која се чувају у Галерији су мање или више различита по техници изведбе. Зато кажемо да је уметничко дело настало у одређеном **МЕДИЈУ**.

✳ Додај следеће појмове реченицама које их описују, како би открио/открила различите медије у уметности:

Када боју четкицом мажемо на платно или папир, тада сликамо

Онај ко глину гњечи или камен клеше прави

Када се играмо угљеном или оловком по папиру цртамо

Када цртеж урезан на равну плочу премажемо бојом и отиснемо на папир настаје

Попут печата, можемо је користити више пута.

Како би створили уметничко дело уметници користе

ЛИКОВНЕ ЕЛЕМЕНТЕ.

Они их уклапају и склапају попут слагалице.

Повежи ликовне елементе са реченицама које их описују, како би сазнао/сазнала шта су.

1. Она је траг оловке на папиру. Може бити крива или права, танка или дебела, испрекидана или пуна.
2. Он нам објашњава где је крај неког предмета. Може бити троугао, круг, правоугаоник, квадрат.
3. Она нам говори какав је неки предмет на додир. Може бити мекана, храпава или глатка.
4. Може бити топла и хладна, светла и тамна.
5. Он је количина светлости у једној тачки, разлика између светлог и тамног.

ТЕКСТУРА

ОБЛИК

ВАЛЕР

ЛИНИЈА

БОЈА

Када се сви ови елементи заједно нађу на уметничком делу они чине **композицију**.

Ова реч што чудно звучи
неће више да те мучи.
Научићеш без проблема
да на слици главна тема
могу бити разне ствари:
цвеће, људи, природа, актови –
све су то различити **ЖАНРОВИ.**

Цвеће, воће, разне чиније,
много ствари, ништа живо није.
Кад на слици ништа не дише и не мрда,
то је онда

М Т П И Д

Голишави људи, нико одећу нема,
али им то не смета и не хвата их трема.
Зато ни ми не треба да се стидимо
када А видимо.

То је слика нечијег лика:
детета, жене или човека.
Кад слика нам казује особа каква је
онда знамо да П Р Т то је.

Брдо, шума, река, предео – крај,
природа ил' град, ал' крајолик тај
кад у теби буди неку лепу драж,
онда се то зове П Ј Ж

Битке, војници, цареви и поданици
обично су приказани на великој слици
јер знамо – историја учитељица живота је,

па такво дело

И Р Ј К С К
зове се.

Слике што на иконе ти личе,
јер причају узвишене, божанске приче,
ореоли, анђели, неког свеца прилика
кажу нам да то је

Р Г З С Л

Кад на слици видиш свашта,
људе на пијаци, улици, у игри,
и све је стварно, није машта, када слика
свакодневни живот приказује
Ж Н С К
то је.

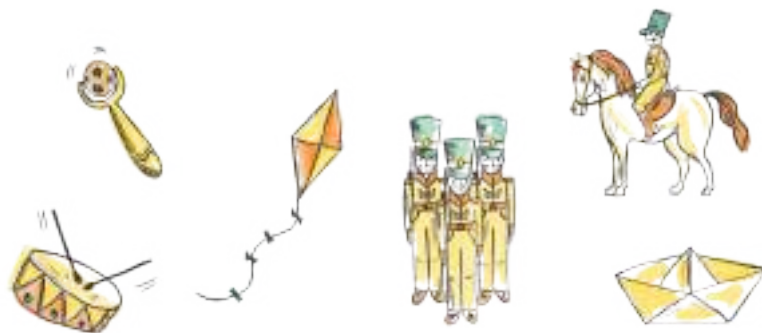

Потрага за играчкама!

Уз игру и покрет најбоље се расте! То можемо да видимо и на уметничким делима из 19. и 20. века на којима су представљена деца јер су она често приказана са играчкама или у игри.

Која је твоја омиљена играчка?
Коју игру највише волиш да играш?

Да ли су све ове играчке приказане на уметничким делима?

- Да ли се на сликама и скулптурама деца играју са овим играчкама?
- Да ли се крећу или само позирају?
- Да ли је неко у игри можда надрљао?

Деца су се са играчкама најчешће приказивала у узрасту до поласка у школу, а затим би на сцену ступило њено височанство – књига!

Да ли ти волиш да читаш?
Која је твоја омиљена књига или прича?

Да ли си знао/знала да некада нису сви имали право да читају?
Шта девојчица на слици држи у руци, а шта на слици поред њене држи дечак?

Зашто је девојчица приказана са цвећем, а дечак са књигом?

Све до краја 19. века, девојчице су се најчешће приказивале са цвећем или ситним и нежним животињама, попут врапца или голубице. Тиме се указивало да девојчица треба да буде лепа и нежна.

С друге стране, од момака се очекивало да се школују, да постану адвокати, лекари, трговци. Зато су се они често приказивали са књигом, мастилом и пером.

Зашто се онда у соби налазе скулптура и цртеж који приказују девојчице удубљене у читање?

Жене су се почетком 20. века избориле за право на своје образовање и зато данас свако има право да чита и књиге су за свакога!

Пронађи највећу и најмању слику у Дечјој соби. Како би открио/открила по чему се оне разликују, посматрај их и повежи описе са одговарајућом сликом. Неки описи се односе на обе слике.

Млађи брат је у белој хаљини.

Деца се налазе у кући и окружена су играчкама.

Деца се играју.

Браћа су загрљена.

Старији брат се наљутио на млађег.

Старији брат је у оделу.

Позадина је тамна, са само неколико детаља.

Деца не обраћају пажњу на уметника.

Деца мирно седе и позирају.

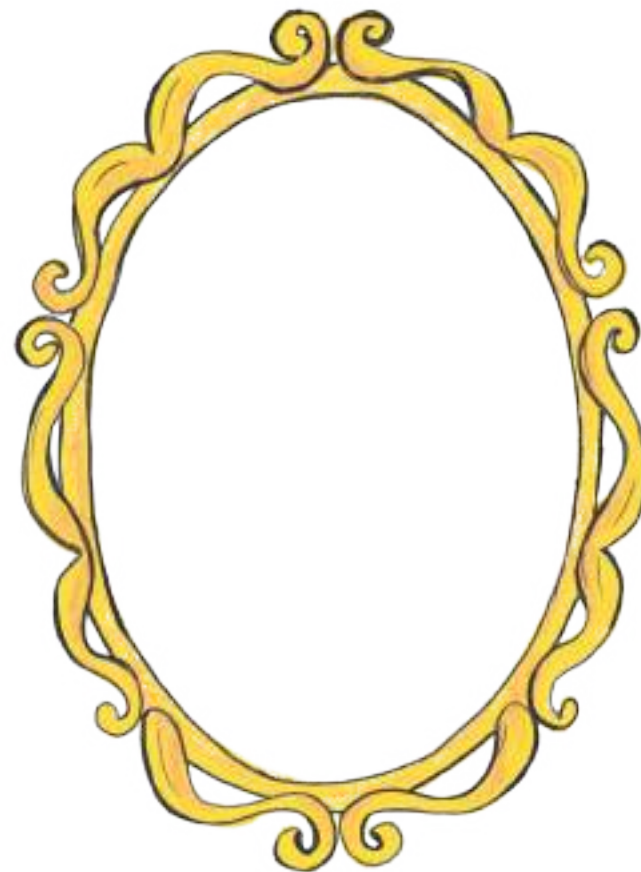
Никола Алексић
Уметничкова деца, 1850–1855.

Урош Предић, *Старији брат и учи млађега да дуби у улу*, 1878.

НИКОЛА АЛЕКСИЋ је изабрао велико платно за портрет својих синова, како би сачувао њихов лик, али и како би их представио другим људима. Они су зато мирно и стрпљиво позирали.

С друге стране, **УРОШ ПРЕДИЋ** је посматрао два дечака у игри и одлучио да прикаже један тренутак игре на парчету картона.

Погледај себе у огледалу и замисли како би изгледао твој портрет.

- Да ли би био портретисан сам/портретисана сама, или са неким?
- Шта би се нашло у твојој руци? Играчка, телефон, књига?
- Да ли би био приказан/била приказана у игри или би заузео/заузела неку озбиљну позу?

Када осмислиш како би изгледао твој портрет можеш да га нацрташ у украсном раму на овој страници.

Једна тема, различити медији

Тема је идеја коју уметник/уметница истражује или нека порука коју жели да пренесе кроз своје дело.

Једна тема може бити приказана на пуно различитих начина, односно уметник/уметница може да користи различите уметничке медије и стилове да би нам пренели исту идеју.

Којом темом се баве изложени радови?
Да ли се баш сви радови баве истом темом?

Који уметнички медији се налазе у просторији?

Да ли има скулптура? Колико их је?

Да ли има слика? Колико их је?

Да ли има цртежа? Колико их је?

А графика?

Пронађи дело које најмање подсећа на остала дела у просторији. По чему се оно разликује од осталих?

Линија

„Линија је тачка која је кренула у шетњу.“

Паул Кле, швајцарски уметник

Линија има магичну моћ да се претвори у разне облике: једна положена линија може представљати хоризонт на пејзажу, једна усправна линија може бити стуб на скици зграде, три линије које се сусрећу у једној тачки стварају **перспективу** – привид дубине простора, док нам више укрштених, кривих линија може дати осећај немира.

Пронађи различите врсте линија на уметничким делима у просторији, размисли шта представљају и какав утисак одају.

Боја

Боја је једна од карактеристика неког предмета.

Она зависи од светлости и од тога како се она одбија од неког предмета или материјала.

Постоје *основне* боје: ПЛАВА, ЖУТА и ЦРВЕНА.

Њиховим мешањем можемо добити много других боја и нијанси.

Боје могу бити ТАМНЕ или СВЕТЛЕ. Светлина боје зависи од количине беле у њој.

+

* Коју светлију боју добијеш када помешаш црвену и белу?

=

Тамне и светле боје уметницима помажу да пренесу *осећања* на платно.

* Која осећања уметници/уметнице преносе када користе тамне, а која осећања када користе светле боје?

Да ли си знао/знала да постоје *топле* и *хладне* боје?

Сети се нечега што је топло као што је ватра и нечега што је хладно као што су снег или лед. Да ли можеш да одредиш које боје су какве?

Сада кад знамо нешто више о боји, хајде да погледамо уметничка дела у просторији.

* Које боје има највише на представљеним делима?

* Да ли је она топла или хладна?

* Како се осећаш окружен/окружена том бојом?

Које дело ти највише одвлачи пажњу?

* Каква осећања ти оно буди?

Да ли ти имаш омиљену боју? Шта она за тебе представља?

Да ли са собом носи неке лепе успомене, или је то пак боја твоје омиљене играчке?

У срцу колекције

Музејска колекција – скуп свих уметничких дела која се чувају у једном музеју.

У сваком од нас куца једно срце које нас одржава живим.

Шта мислиш шта би могло да се налази у срцу колекције једног музеја?

У срцу колекције Галерије Матице српске налазе се најзначајнија дела из 18, 19. и 20. века која причају приче о српској култури, историји и уметности.

Посебан део колекције чине иконе из 18. века. Једна од њих која је овде представљена се посебно издваја.

Једна икона из 18. века посебна је по томе што је на њој приказан црвени коњ. Пронађи је.

Шта мислиш зашто је коњ црвене боје?
Да ли су у 18. веку коњи били црвени?

По предању, свети Димитрије је дошао на ватреном коњу и спасио град Солун од напада бугарског краља Калојана и његове војске.

Добро истражи икону. Да ли на њој примећујеш неко оштећење?

Шта мислиш од чега су настале три рупице на доњем делу иконе?

Она је дуго стајала заборављена у звонику Цркве Света три јерарха у Новом Саду. Схвативши њен значај, конзерватори Галерије су је спасили од даљег оштећења: очистили су је, поправили јој боју где се ољуштила и дали јој посебне инјекције у рупице како би спречили инсекте да је даље грицкају.

- Које дело се теби највише допада?
- Добро га истражи и пробај да откријеш које све приче може да ти исприча.

Уметнички времеплов

18. век
— пре око
250 година

19. век
— пре око
200 година

19. век
— пре око
150 година

20. век
— пре око
100 година

Згорађе, шта кажеш да додамо
још пар херувима на врата раја
и још мало златне боје?

Ух, ова битка је била
жестока, не смемо је заборавити!
Уметнике, да ли си забележио
све детаље?

Једва чекам да се портрети
чланова моје породице нађу
у нашем раскошном дому.
Спасоје, лепо позирај!

Колико је само облика, боја и
линија у глави уметника, баш је
забавно! Је л' то ова жена нага?

Добро дошао/дошла у 18. век! Ја сам **ЗОГРАФ** путујући сликар. На подлогама од дрвета представљам ликове светитеља и приче из Библије. Те слике зову се **ИКОНЕ**. Учио сам да сликам у црквама и манастирима и постао **ИКОНОЛИСАЦ**.

За тебе имам четири задатка који ће ти открити занимљивости о иконама. Одговори се налазе испод и окренути су наопачке, али немој да вириш!

1. Погледај шта се налази око глава оних који су приказани на иконама.
Да ли знаш како се то зове?
2. Пронађи на једној икони необична бића јарко црвене боје са људским ликом и крилима.
3. Да би сазнао/сазнала како се зовем, пронађи потпис на икони. Мала помоћ: ово је трик задатка.
4. Пронађи најстарију икону.
Мала помоћ: година настанка се не налази на икони.

Које од наведених боја се највише јављају на иконама?

Зографски рецепти за боје

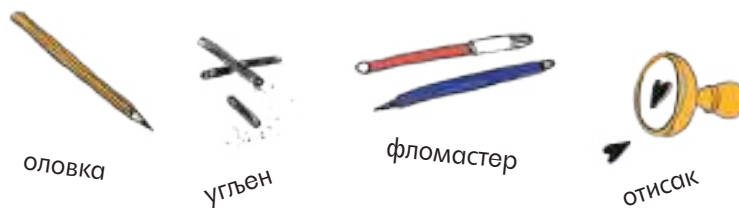
Открићу ти један рецепти за боју. Често смо смишљали овакве рецептије јер боје у шуби нису постојале. Ми нисмо имали креду, већ смо мрвили посебно шарено камење.

Састојци:

жуманце, fino измрвљена креда у боји и мало сирћења. Када дођеш кући, можеш да најравиш боју уз помоћ овог рецепта, пронађеш дрвену површину и на њој насликаш икону.

Поред дрвета, у 18. веку користио се папир и посебан уметнички медиј зван графика.

- * Пронађи уметничка дела на папиру и пробај да погодиш шта су од наведеног уметници користили када су стварали.

Графика настаје отиском криволинеарних дрвених или металних резбара на папир. Када уметник једном изрезбара плочу, он може више пута да је отискује и на различитим местима.

1. Златни крст око њихових глава зове се **орбел** и представља светлост, а то значи да су оне **светице**.
2. Ова неопходна бића зову се **херувим** и ино и **имани** су чувари рајских врата.
3. Овај задатак је био трик; иконе се најчешће писале поплочанима на којима је био отисак.
4. Најстарија икона није из 18. века, већ из 16. века! На њој је приказан **Благовест**.

На путу кроз 19. век водићу те ја –
КАТАРИНА ИВАНОВИЋ, прва српска школована
 сликарка. Да ли знаш да жене дуго нису могле да
 иду у школу и уче сликарство?
 Ја сам успела да упишем Академију уметности
 у Бечу на посебном одељењу за девојке.

Многе моје
 колеге су се у 19.
 веку школовале
 на Академији
 уметности у Бечу.

Када би завршили
 школовање,
 добијали би
 званичне
 поруџбине,
 а историјско
 сликарство било је
 посебно на цени.

Како би открио/открила како изгледа једна историјска
 слика, пронађи војсковођу са дугачким брковима.

Пронађи следеће детаље на портрету:

- **Фес** – вунена капа са кићанком
- **Срма** – златни вез
- **Ордење** – награда за различите подвиге
- **Кубура** – ватрено ручно оружје
- **Сабља** – закривљени мач
- **Дурбин** – помагало за посматрање удаљених предмета

Како би открио/открила име војсковође, пронађи
 угравирани натпис на дршци ножа у његовом опасачу.

Погледај сада целу слику. Шта ти поред
 пронађених детаља говори да је овај човек
 био војсковођа? Обрати пажњу на позадину.

С обзиром да сам била жена сликарка,
 никада нисам добила прилику да сликам
 историјске слике. Људи су сматрали да девојкама
 више приличи да сликају једноставније теме,
 попут портрета или **МРТВЕ ПРИРОДЕ**.

А како је то природа мртва питаш се?
 Она није заправо мртва, већ приказује неко
 убрано воће, можда грожђе, шљиве, брескве.
 Да ли си пронашао/пронашла такву слику?

Само пажљиво! Полако се приближи слици да не
 уплашиш пар животињица које сам приказала.

Сигурно си одмах приметио/приметила птицу чешљугара,
 а пробај сада да пронађеш и следеће детаље:

У 20. веку, уметници су се изборили за слободу уметничког изражавања, а један од њих био сам и ја. Моје име је **ИВАН ТАБАКОВИЋ**. Попут других уметника из овог периода и ја сам често сликао самог себе, односно **АУТОПОРТРЕТЕ**. Пронађи ме, у руци држим сликарску палету и четкицу.

Хм, крајичком ока сам приметио једну необичну слику *Лазара Возаревића*. Питам се да ли је користио лењир или је сликао слободном руком све те геометријске облике?

Погледај само све те линије!
Које геометријске облике видиш? Наведи их.

Сви они заједно чине три људска тела. Како би их лакше уочио/уочила, пронађи их:

Да ли по изразима лица можеш да закључиш како се осећају приказани људи? Срећно или тужно?

- Поред израза лица, осећања могу бити изражена и бојом.
- Које три боје највише запажаш на слици?
- Да ли оне изазивају исто осећање које си препознао/препознала на изразима лица?

Хајде да се вратимо на аутопортрет. Погледај слике које се налазе поред мог аутопортрета.

- * Да ли су то портрети или аутопортрети?
- * Мала помоћ: одговор на ово питање нећеш наћи на сликама, већ поред њих.

Неки уметници нису увек желели да представе себе као сликаре са сликарским прибором, већ су само желели да забележе свој лик. Често су на такав начин вежбали и испробавали нове начине сликања.

За разлику од 19. века, у 20. веку се јавља више сликарки. Поред аутопортрета **ЉУБИЦЕ** и **ЗОРЕ**, у овој просторији пронађи још две слике које су урадиле друге две сликарке **НАДЕЖДА** и **ДАНИЦА**.

Ал' је леп овај свет

Природа и животиње су одувек били велики извор инспирација за уметнике. Још су наши најранији преци, у давна времена док још нису били пронађени папир и платно, цртали животиње по зидовима пећина. То су биле дивље животиње које су наши преци ловили: јелени, бикови и мамути.

Дивље животиње данас живе у шуми, џунгли и у зоолошком врту. Неке од њих су наши преци успели да припитоме. Данас их можемо видети на фарми, у сеоском дворишту или у наручју људи.

Потражи скулптуре животиња у просторији, а затим погледај слике које их окружују. Да ли су насликани пејзажи природна станишта ових животиња?

Где се током дана сакрива мудра сова да би ноћу ишла у лов?

Над каквим пејзажом радо лети мали орао?

Где и по чему воли да скакуће зец?

Где можемо чути лавез пса?

Временом су животиње и људи постали велики пријатељи. Да би показали љубав према својим љубимцима, људи су желели да буду насликани заједно са њима. Пронађи слике на којима су уметници представили кућне љубимце.

- Коју драгу животињу грли Стева Алексић на свом аутопортрету?
- Која је птичица слетела на руку даме у црвеној хаљини?
- Коју од животиња које си видео/видела би ти изабрао/изабрала за свог кућног љубимца?

На једној слици су се сакрили морски јежеви. Пронађи их.

Према хришћанском веровању, некада давно, Бог је створио свет: биљке и животиње, а затим и човека. Бог је човеку дао име Адам, а затим је створио Еву, прву жену. Адаму је Бог поверио важан задатак: да именује сваку животињу.

Којим животињама Адам даје име на слици?

Овај детаљ ти може помоћи да пронађеш слику!

Некад свет и није тако леп

Сва божја створења рађају се и умиру. Међутим, хришћани верују да ће доћи час када ће и цели свет умрети, да ће у том часу наступити страшни суд, када ће Бог просудити ко је добар, а ко није. Једна слика у просторији приказује тај страшни догађај у коме морска неман по имену Левијатан прождире свет.

Која све необична бића препознајеш на овој слици?

Хм, слика Помпеји Надежде Петровић се ипак не налази поред Везува. Обрати пажњу када будеш обилазио/обилазила друге теме и пронађи где се сакрила.

Земља се некад затресе, некад је море поплави, а некад је облије зној од лаве. За њу је то нормално, али за живи свет су то страшни догађаји.

Замисли само силину природе због које је цео један антички град Помпеја остао затрпан лавом и пепелом након ерупције вулкана Везува.

Да ли постоје разлози за самоуништење природе?
Да ли она уништи да би створила нешто још боље, као што уништена земља потопљена лавом постане још здравија и плоднија? Или као што је затрпавши Помпеју, природа успела да је сачува од заборавља?

Природа је постојала много пре нас, и наставиће да постоји. Она дакле, може без нас, али можемо ли ми без ње? Ако не можемо, зашто је уништавамо?
Зашто човек загађује природу и уништава природна станишта?

Шта можемо да урадимо да бисмо сачували природу?

Уметница Славка Петровић Средовић направила је усамљеног белог медведа који уплашено гледа пред себе. Он не зна да ли ће пронаћи храну јер се лед са којег он лови рибу топи.

Добро дошао/дошла у један
уметнички дом,
 ти не мораш да се изуваш.

Шшшш, хајде да на
 кратко завиримо у лични
 простор у ком људи воле
 да бораве сами. Неки
 уметници/уметнице
 су волели/волеле да
 сликају људе у овим
 тренуцима самоће.

Шта
 раде
 људи
 на
 сликама?

Да ли ти у свом дому имаш
 простор који је само твој?

Ако га немаш, да ли би
 волео/волела да га имаш?

Да ли у њему проводиш или
 би проводио/проводила
 време као насликани људи?

Поред личног простора, у дому
 постоје простори у којима се
 окупља више људи како би се
 дружили, кували, јели, славили.

Који моменти окупљања
 људи у заједничком
 простору дома су
 приказани на сликама?

Да ли се људи
 окупљају у
 твом дому?

Којим
 поводом?

У дому најчешће живи **Породица**, која може бити сачињена од различитих чланова.

Некада су породице биле велике и биле су састављене од припадника више генерација. Живело се са много браће и сестара, са бабама, дедама и рођацима.

Пронађи породични портрет из 19. века и изброј од колико чланова се породица састоји.

Посматрајући слику одговори на питања и откриј који члан породице је приказан у ком раму.

Пронађи портрет породице из 20. века и изброј колико чланова има ова породица.

- Шта у руци држи свако од чланова породице?
- Зашто су приказани баш са тим предметима?
- Да ли на овој слици неко има осмех на лицу?

- Како су представљени најмлађи чланови на оба породична портрета?

Уметници децу нису приказивали до 19. века. Било им је тешко да савладају сликање дечјих меканих црта лица, те многа дечја лица, чак и бебе, на сликама изгледају одрасло.

- Ко чини твоју породицу?
- Да ли се ти некада фотографишеш са својом породицом?
- Да ли се ваше фотографије разликују од ових породичних портрета?

Живела уметност!

Пази главу! Једна слика изгледа као да је пијана, па све пада са ње. Пронађи је док се вино из бокала није просуло, а воће откотрљало.

Замисли да је слика ипак оживела и све пало на под. Један **грозд** се откотрљао до **слике са највише зелене боје**. Прати га до ње.

Грожђе је плод биљке **винове лозе**, па се место на коме се она узгаја назива **виноград**!

Сликар **Ђорѓан Шцијић** је волео винограде у Сремским Карловцима, те је једном спаковао своје платно, четкице и много зелене боје. Сео је на врх брда и сликао оно што види.

Пронађи ове ситне детаље:

белог коња који пасе траву камион са плавом приколицом

брод на Дунаву три ушушкане кућице

два човека која беру грожђе

Кад грожђе сазри, време је за **бербу**. За **виноградаре**, то је посебан догађај када коначно могу да пожању свој труд. Бербу грожђа често прати музика и забава.

Сликару **САВИ ШУМАНОВИЋУ** су током једне бербе пажњу привукле три берачице босих ногу и јаких руку.

Савине берачице су убрано грожђе ставиле у плетене корпе како би га лакше однеле до **великог дрвеног бурета** у које ће га убацили. Затим ће ући у буре, заврнути сукње и босим ногама газити грожђе.

Питаш се зашто би ико газио слатко и укусно грожђе?

На овај необичан начин настаје посебан алкохолни напитака који радо испијају одрасли – **ВИНО**!

Стари Римљани су веровали да је бог *Бахус* први направио вино, сасвим случајно.

Од тада су га поштовали као **бога вина, бербе и пијанства.**

Бахус је био леп младић, али пошто је пио пуно вина, угојио се и зајапурио.

Пронађи слику наог дебељка са **круном од винове лозе** на глави, како седи на бурету и **кочопери се.** У руци **држи пехар** у који му **баханткиња**, његова пратиља, долива вино, док његов пратилац **сатир** испија вино из бокала.

Зашто се сви тако чудно понашају?
Опило их је вино!

Овако је Бахуса замислио велики **фламмански сликар Рубенс.** Српски сликар **НОВАК РАДОНИЋ** је видео Рубенсову слику у једној познатој галерији у Фиренци и насликао је идентичну.

Многи људи воле да испијају вино у разним приликама.

Пронађи на сликама ко све још пије вино.

МУШКАРЦИ
ТОКОМ
БОРБЕ
ПЕТЛОВА

РАДНИЦИ
НА
ПАУЗИ

НЕПОБЕДИВИ
ЈУНАК
САМСОН

ИСУС ХРИСТОС
НА
ТАЈНОЈ
ВЕЧЕРИ

Да ли сте знали?

Некада је било тешко очистити воду од бактерија, те су људи много чешће испијали вино чак и током рада.

Црвено вино је у хришћанској религији симбол Исусове крви.

Самсона је вином опила лепотица Далила, како би успела да му одсече косу, у којој се налазила његова снага.

У неким деловима света су се организовале борбе петлова у којима би људи навијали за свог петла док су испијали вино.

- У којим тренуцима људи данас уживају у вину?

Музика, плес, забава и зез

- Шта мислиш, како су се људи забављали некада кад није било игрица, мобилних телефона, интернета и телевизије?

Замисли да можемо да чујемо слике.
Који звуци би допирали са које слике?

Скенирај код телефоном и повежи
који звук допире са које слике.

Неки људи уживају у пићу док се забављају.
Међутим, неки баш претерују
па заборављају да ходају право!

На слици се чак и даска искривила од
пијанства па све изгледа као да се врти.

Мала напомена: уметници су некад сликали пијане
људе како би указали на лошу навику
честог испијања алкохола.

Две девојке на слици
САВЕ ШУМАНОВИЋА седе на трви
и слушају опуштајући звук мандолине
на којој свира младић.

Џез допире из једне кафане у
Паризу. Њу је давно посетио
сликар **БОГДАН ШУПУТ**,
заједно са својим
пријатељима. Пронађи
Шупута на слици, он
плеше са дамом у
плавој хаљини.

Свадбе су такође забавне! Оне код Рома
трају данима и врло су свечане, окићене
цвећем и музиком.

Не само што је здраво бавити се спортом, то је и
одличан начин да се забавимо! И некада је,
као и данас, **фудбал** био један од
најпопуларнијих спортова.

Три године након што је **ИВАН ТАБАКОВИЋ**
насликао *Уџакмицу*, репрезентација
Краљевине Југославије је учествовала
на Првом светском првенству у фудбалу у
Монтевидеу, у Уругвају.

Израчунај када је одржано ово такмичење.

- Којој забави би се најрадије придружио/придружила?

Уметнички орман

Она нам може помоћи да се изразимо и прича нам причу причу о људима који је носе. То је као кад идеш на маскенбал и одећом покажеш у кога си се маскирао/маскирала.

Да ли знаш шта је **МОДА**? Мода је популаран начин облачења карактеристичан за одређени временски период.

Људи се нису увек одевали као данас. На портретима је приказана одећа коју су људи носили у различитим историјским периодима од 18. до 20. века.

Погледај како се зову издвојени делови одеће, затим пронађи делове који нису приказани у водичу и онога ко их носи.

Да ли су сви људи који су тада живели могли да приуште одећу са слика?

Изабери шта би ти носио/носила од приказаних детаља. Направи своју комбинацију.

Скулптура

Онај ко глину гњечи или камен клеше прави _____.

Он се зове с _____ п _____ или в _____ ј _____.

Осим од глине и камена, скулптура се може још направити од:

Бронзе (врста метала) ГИПСА *стакла*

пластике мермера (врста камена)

ДРВЕТА тканине папира

- Од којих набројаних материјала су направљене скулптуре у овој просторији?
- Да ли је увек лако погодити од чега су направљене скулптуре?

Само пажљиво!
Скулптуре су важна уметничка дела и да бисмо их сачували, не смемо их додиривати.

У музеју се скулптуре чувају у посебној просторији која се зове депо. Пронађи кутак у овој просторији који се исто тако зове и откриј како се оне чувају.

По чему је скулптура другачија од слике?

Скулптура је посебно уметничко дело јер је можемо разгледати са свих страна. Пронађи скулптуру која је постављена на средини просторије и обиђи око ње да би је сагледао/сагледала целу.

Да ли те нешто у овој просторији ипак више подсећа на слику? На равној је површини, али неки делови излазе из ње?

Такво уметничко дело зове се **рељеф**.

Некад вајари израђују скулптуре на којима приказују људе или историјске догађаје које не би требало да заборавимо. Таква скулптура зове се **споменик**.

Спомен – сећати се некога или нечега.

- Шта мислиш, зашто се споменици који се налазе у јавном простору најчешће праве од метала званог бронза?

Ђока Јовановић

Један од најпознатијих српских вајара је Ђорђе Јовановић звани Ђока. Имао је опасне бркове и много је волео да вози бицикл.

Он је израдио највећу скулптуру која се налази у овом простору. Сигурно си је одмах приметио/приметила.

Стани поред ње и пробај да израчунаш колико је виша од тебе.

Скулптура приказује бога трговине и гласника богова Меркура.

Како би што брже пренео поруке боговима, он носи посебне сандале.

По чему су оне посебне?

На глави носи шешир са крилима, док у руци држи кадуцеј – посебан штап са крилима на врху око ког се извила једна животиња.

Која је то животиња?

Ова скулптура је тако велика јер је намењена да стоји на врху зграде која се налази у Новом Саду, на углу Милетићеве и Грчкошколске улице.

Када будеш шетао/шетала градом, пронађи Меркура на куполи зграде и упореди га са скулптуром у Галерији. Пронађи две разлике.

Да би уметник могао да ствара, он мора да има и свој простор у ком ће држати све своје материјале, алат, скице, замисли. Тај простор се зове **атеље**.

Очитај код и завири у атеље Ђоке Јовановића.

Немој да се стидиш кад задњицу видиш

Пронађи ове гузе на изложеним уметничким делима.

Упс, има више оваквих
рељефних гуза. Пробај
да пронађеш баш ову.

Да ли си се постидео/постидела док си посматрао/
посматрала нага тела на сликама?

Људи су почели да носе одећу како би тело заштитили од спољашњих утицаја. Временом смо навикли да будемо обучени и сада нам је неприродно нешто што је сасвим природно – наго људско тело.

Зато када га видимо у јавности или на уметничким делима, дешава се да нам се зарумене образи и да пожелимо да се кикоћемо.

Изброј колико је
приказано нагих жена,
а колико мушкараца.

Кога има више?

Уметници од давнина сликају нага тела. Стари Грци су сматрали да је наго људско атлетски грађено тело прелепо. Уметници су најчешће сликали нага женска тела јер су сматрали да је женско тело лепше од мушког.

Ко су други а ко сам ја?

Представљени портрети приказују различите људе. Да могу да говоре, сигурно би нам испричали богату причу о себи и свом животу. Ипак, на сликама је највидљивија једна њихова одлика.

- Прочитај речи и њихова значења.

ПРЕДРАСУДА

– када о нечему, некој особи или групи људи закључујемо са мало информација.

АНДРОГИНОСТ

– када изглед и понашање неке особе подсећа истовремено и на мушкарца и на жену.

СТАРОСТ

– доба када људско тело и дух слабе, кожа се набора, коса седи...

ИНВАЛИДНОСТ

– када нека особа има оштећење због ког обавља свакодневне активности на другачији начин. На пример, када неко не види или не чује, слабије види или чује или се отежано креће.

- Одреди која реч најбоље описује који портрет.

Шта мислиш, зашто људи на фотографијама поред слика имају кесе на глави? Зар се неће тако угушити?

Често о другим људима закључујемо само на основу њиховог физичког изгледа, неког ограничења које имају, групи људи којој припадају или само зато што се разликују од нас. Тиме себи не допуштамо да их боље упознамо.

Погледај себе у огледалу.

- Шта би о теби људи рекли на први поглед?
- Да ли је то све што би могло о теби да се каже?
- Да ли би те „гушило“ да је то једино што те одређује у друштву?

А шта би ти испричао/испричала о себи?

ИДЕНТИТЕТИ су приче о нама, све оно што преносимо о себи кроз физички изглед, понашање, разговоре и изборе које вршимо свакодневно.

Свако од нас је на неки начин *мисебан*. Много тога нас разликује. Међутим, свима нам је заједничко да смо **ЉУДИ**.

Очитај код и сазнај нешто више о инвалидитету и приступачности.

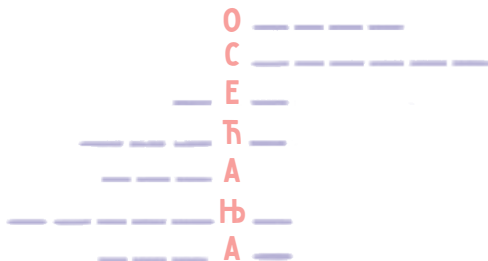

Како си?

Врло је тешко сликати ствари које не можемо видети или додирнути, као што су осећања. А ако их не можемо ни видети, ни додирнути, како уопште можемо да их препознамо?

- Реши загонетке и откриј шта се крије у њима.

Сваком лицу украс даје,
украсти га није грех, то је
Он црвени и срами се,
жели бити невидљив, поглед скрива јер је
Он галами, много виче,
намрштен је и прави стрес, то је
Она је здравље, љубав, радост,
од ње нема ствар већа, то је
Она често живи сама, прекрива је страшна тама,
она нема правог друга, то је
Сузе су му главни знак, често није много јак,
губи веру и надање, то је
Стално бежи, па се скрива, за трен ока губи дах, то је

Сви људи поседују сва осећања, међутим не осећају их сви исто и не испољавају на исти начин.

Неко одмах допусти себи да га преплави осећање туге и пусти сузе да теку, док неко остане суздржан и радије стиска и повређује своје зубе.

Неко је некад толико срећан да цијуче од среће и шири осмех од уха до уха, док неко пак срећу показује тек благим осмехом.

Неко се сав зарумени од беса и уради нешто непромишљено попут ударца, док неко ипак изброји до 10, дубоко удахне и гласним издахом допусти да бес изађе из њега.

Управо због ових разлика у осећањима и начину њиховог испољавања, на различите начине их препознајемо и на уметничким делима.

Која од претходно поменутих осећања препознајеш на приказаним уметничким делима?

- По чему си препознао/препознала баш то осећање?
- По изразима лица?
- По бојама које је уметник користио?
- По извору светлости на слици?
- Или се пак ти можда слично осећаш у овом тренутку?

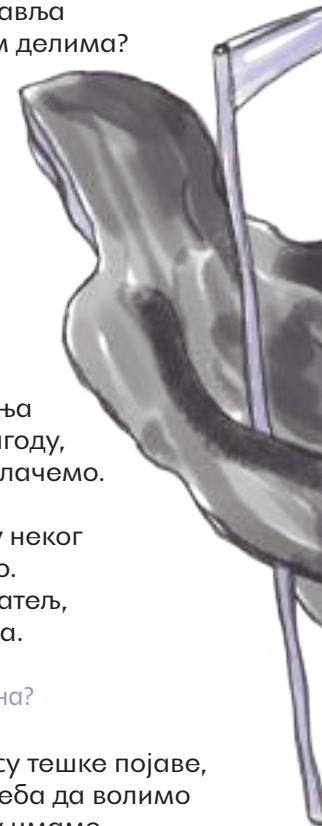
Све што има почетак, има и свој крај

Попут рођења, и **смрт** је догађај који је саставни део живота. Уметничка дела која приказују смрт подсећају нас да треба да славимо живот, али нам и представљају смрт како бисмо је боље разумели и прихватили.

Када срце престане да куца, плућа се не пуне кисеоником и мозак се угаси, кажемо да је неко умро. Међутим, смрт је тешко приказати на уметничком делу. Погледај само портрет супруге уметника Николе Алексића у часу смрти, – изгледа као да спава.

Зато када се баве темама пролазности и смрти, уметници често користе **СИМБОЛЕ**. Који симбол се најчешће јавља на представљеним уметничким делима?

Смрт изазива осећање **туге** и **недостајања**. Када таква осећања навиру, можемо осетити јаку нелагоду, стискање у грудима и потребу да заплачемо.

Или пак затражимо **загрљај** и **утеху** неког ко нам је близак и кога волимо. То може бити члан породице, пријатељ, кућни љубимац или чак играчка.

Где ти тражиш утеху када ти је потребна?

Смрт и пролазност, колико год да су тешке појаве, свакодневно нас подсећају да треба да волимо и ценимо оно што у животу имамо.

Уметнички путопис

Дошао/дошла си до краја свог путовања кроз свет уметности у Галерији Матице српске. У овом оквиру можеш забележити своје утиске са пута користећи речи, цртеж, фотографију или шта год да ти изабереш.

